

Упркос изјавама већине економиста и политичара, посебно оних на власти, да свет излази из кризе започете 2008, жеље су се изјаловиле. Прошле године Грчка објављује невероватан буџетски дефицит, који је ове године и поред мера спаса нарастао на више од 350 милијарди евра (166.1 одсто годишњег бруто националног производа - БНП). И дефицит економски најснажнијих држава еврозоне прешао је границу од 60 одсто годишњег БНП, зацртано Мастрихтским уговором: Ирска (117.9 одсто), Португал 107.4, Белгија 97, али и стожера ЕУ Француске (84.5 одсто) и Немачке (69). Дефицит привредно најснажније државе света САД, од које добрим делом зависи укупна светска економија, достигао је 100 одсто! При томе БНП и запосленост нису повећани. Доводе се у питање и процене дужничке способности. Агенција С&П је после оцено да САД не спадају више у групу најпоузданијих дужника (оцена ААА) већ у другу групу (АА), оптужена за необјективност и непрофесионалност.

Првих дана септембра трочлана комисија ЕУ, ММФ и Централне европске банке напушта Грчку необављеног посла, јер није испунила преузете обавезе: смањење плата државној администрацији, започињање приватизације државних фирми и завођење реда у наплати пореза. Портпарол Министарства економије Немачке упозорава да „Грчка приступа реформама без одлучности“, а министар економије, Филип Рослер у интервјуу Ди Велту оставља могућност да се „у кратком року Грчка врати својој некадашњој валути - драхми“. Евентуални банкрот Грчке платили би пре свега њени становници. После две недеље трочлана комисија се вратила 14. септембра у Атину. Испуни ли Грчка услове и покаже одлучност у спровођењу добиће следећу траншу помоћи. Истог дана са доласком трочлане комисије, у видео-конференцији Меркел - Саркози - Папандреу, Немачка и Француска извршиле су притисак на Грчку да одлучно испуни захтеве ЕУ.

Презадуженост држава је погодовала берзанским шпекулацијама. Лоран Парисо, председница Уније послодаваца француске (Медеф) оптужује финансијске кругове САД да су махинацијама напали Европску унију и евро. Истиче да „не треба да будемо наивни... ако је ЕУ нападнута, то није јер је слаба, већ зато што је јака“. Вивиан Рединг, потпредседница Европске комисије била још је јаснија 8. септембра на конференцији у Хелсинкију: „Евро је светска монета. Неки не воле ту чињеницу. То су исти они који су желели смрт евра још пре његовог рођења. Исти који покушавају да дестабилизују

тржиште Европе како би скренули пажњу са буџетских и монетарних проблема других континената. Не смемо да упаднемо у клопку, јер је евро наша снажна валута...”

Иако су 21. јула шефови држава еврозоне донели прве мере за спречавање кризе евра, због грчког државног дефицита али и како би се обуздале наредне кризе, берзе ЕУ, као и светске берзе бележе драстичан пад вредности акција, јер донета решења државе чланице још нису усвојиле у својим скупштинама. Највећи пад бележе акције банака! Акције Сосиете женерал су од краја јула до данас пале за 58 одсто, са нешто мањим губитком је следе акције Креди агрикол, БНП, Дексие... Не заборавља се да је криза 2008. започела пропашћу банака и редовима штедиша пред банкарским шалтерима. Нетранспарентност банака такође утиче на нестабилност и отежава излазак из кризе. Пол Полен, професор универзитета у Орлеану и председник комисије Финансијски системи економије Националног статистичког информационог савета, оптужује банке да не дају потребне податке, што „изазива кризу финансијског система“.

Суочене са кризом земље еврозоне доносе 21. јула одлуку, додуше још не спроведену у потпуности, да Европски фонд за финансијску стабилност (ФЕСФ) убудуће располаже са 500 милијарди евра, са којима ће моћи да прискаче у помоћ државама-чланицама запалим у тешкоће. При томе су драстично смањене камате за средства позајмљена од ФЕСФ са више од пет на око 3.5 одсто. При томе се и рок отплате продужава од 7.5 на 15 година. Показало се да су ове одлуке биле недовољне, јер се криза наставља, и да је на јесен неопходно донети дугорочније мере. Ангела Меркел и Никола Саркози, 17. августа износе усаглашене предлоге за решење кризе.

Прво, предлажу „економску управу“ еврозоне, коју би, у првом тренутку, чинило 17 шефова држава еврозоне, који би се састајали најмање два пута годишње. Управом би председавао председавајући ЕУ, Херман ван Ромпеј. Постепено снажење јединствене економске управе у еврозони води федерализацији економија еврозоне и јачању евра. Иако је евро, кад је уведен, био слабији од долара, данас вреди од 1.4 до 1.45 долара. Ипак, већина држава света (61 одсто) држи још увек своје резерве у доларима, а 22 одсто у еврима, иако је у еврима склопљено више од половине светских трговачких уговора!

Друго, свих 17 држава чланица еврозоне морале би да у своје уставе унесу одредбу о уравнотежености буџета. Иако већина држава, којима је евро званична монета, подржава ову одлуку, пут ка њеном усвајању је тежак и дуг јер поједине државе тешко и компликовано мењају устав или немају довољну већину у парламенту неопходну за уставну измену.

Треће, Немачка и Француска се залажу за увођење таксе за финансијске трансакције како би се спречиле, преваходно берзанске шпекулације. Иако се о увођењу ове таксе већ разговарало у ЕУ још увек се није далеко одмакло у разговорима.

Четврто, неопходно је усагласити порезе на пословање предузећа у њихове две земље. Иако је пореско усаглашавање до скоро била табу тема у ЕУ договорено је да оно треба да ступи на снагу 2013. у ове две земље, које чине „мотор ЕУ“. Пут до усаглашених пореза није ни мало лак, јер две земље имају различите системе и потпуно другачије пореске олакшице. Поред тога различита је и пореска расподела између централне и локалне управе. Једном усаглашени порези између Париза и Берлина дугорочно ће водити ка усаглашавању пореза у целој ЕУ. Наравно, неразвијеније земље, по правилу државе некадашње чланице источног блока, задржаће дуже време далеко мање порезе како би привукле стране компаније и инвеститоре.

После предлога председника Саркозија и канцеларке Меркел кретање ка „европској управи“ еврозоне убрзано је. Председник ЕУ, Херман ван Ромпеј, предложен за првог будућег председника Управе, подржавајући француско-немачке предлоге изјављује: „ако све државе буду поштовале правило о уравнотежености буџета никада неће бити кризе... не може се имати заједничка монета без заједничке економије...“ Шпанија и Француска су већ најавиле и предузеле кораке за увођење уставне одредбе о уравнотежености буџета. А након састанка председника Комисије (владе) ЕУ Бароза и председника владе Италије Берлусконија, саопштено је 13. септембра да су се два председника сложила да је „неопходна већа интеграција еврозоне“.

Очито ће наредних месеци бити врло живо у Бриселу. Све чешће се чује да ЕУ више пати од политичких него од финансијских или економских слабости. Понавља се - „немогућа је монетарна унија уз очување буџетске суверености појединих чланица“. Решење кризе ће по свим назнакама водити ка снажењу ЕУ и њеној постепеној, али сигурној федерализацији и то не само у финансијама и економији. На пример, Француска, охрабрена успешном акцијом у Либији већ предлаже формирање главног војног штаба ЕУ.

(Данас)